

การจัดการศึกษา

โดยใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์

ระพี สาคริก

บทนำ

บัดนี้ อายุฉันผ่านพ้นมาถึงช่วง 80 ปี นับได้ว่านานมากพอสมควรสำหรับชีวิตบุคคลคนหนึ่ง อย่างไรก็ตาม คงไม่ใช่เพียงแต่ความยาวนานของชีวิตด้านเดียวเท่านั้น หากดำเนินชีวิตอย่างประมาท แม้วัยอาจผ่านพ้นมานานมากแค่ไหน ก็คงไม่อาจรู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้ง จึงยากที่จะรู้เท่าทันต่ออิทธิพลการเปลี่ยนแปลงของรูปวัตถุจากภายนอก ซึ่งพร้อมที่จะครอบงำทำลายคุณค่าชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตัวเอง อีกทั้งช่วงหลังๆ ยังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

หวนกลับไปพิจารณาเพื่อทบทวนความจริงจากสิ่งซึ่งชีวิตตนผ่านพ้นมาแล้ว นับแต่เริ่มต้นเกิดมา ชีวิตเราแต่ละคนย่อมมาตัวเปล่า โดยไม่มีเครื่องประดับใดๆ ติดร่างกายมาด้วยเลยแม้แต่ชิ้นเดียว แม้ภาษาที่พูด ก็ยังเป็นภาษาธรรมชาติ แต่สามารถสื่อถึงใจผู้เป็นแม่ได้อย่างลึกซึ้ง

คงมีแต่เงื่อนไขซึ่งเป็นความจริง แฝงมาในรากฐานจิตใจตนเอง เพื่อกำหนดพฤติกรรมให้ชีวิตและร่างกายสามารถดำรงอยู่ได้ อีกทั้งมีผลช่วยให้แต่ละคนมีโอกาสเรียนรู้ความจริงจากภายนอก เพื่อความเจริญของสติซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง ร่วมกับปัญญาที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต ซึ่งจะต้องก้าวไปสู่ภาวะหลากหลายของปัญหาต่างๆ ในอนาคตกว้างขวางมากขึ้น

จากเหตุดังกล่าว จึงน่าจะช่วยให้สรุปไว้ในขั้นแรกได้ว่า ชีวิตเราแต่ละคนเกิดมาจากพื้นดิน ย่อมเรียนรู้ความจริงจากรากฐานจิตใจตนเอง ที่ควรมีโอกาสหยั่งลงสู่พื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง

โดยเหตุที่จิตวิญญาณมนุษย์คือรากฐานการเรียนรู้ความจริง ซึ่งมีเหตุผลกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละคน ให้สามารถเจริญก้าวหน้าต่อไปบนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงอันเป็นธรรมชาติได้อย่างมั่นคง

หวนกลับมาขุดค้นหาความจริงจากใจตัวเอง

เธอที่รักทุกคน ฉันขออนุญาตนำความจริงจากสิ่งซึ่งมีอยู่แล้วในใจตนเอง มาตั้งแต่ช่วงที่ตนยังเป็นเด็กเล็กๆ คนหนึ่งเท่าที่สามารถทำได้ มาเล่าสู่กันฟัง เพื่อชนรุ่นหลังที่สนใจจะได้นำไปใช้เสริมแต่งและปรับรากฐานการรู้ตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ก่อนอื่น ใครขอฝากไว้ว่า สิ่งสำคัญที่สุด เธอแต่ละคนต่างก็มีความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว หากยังค้นหาไม่พบ ถ้านำเอาสิ่งซึ่งฉันกำลังจะเล่าให้ฟังเข้าไปใส่ไว้อีก มันจะกลบของจริงจากใจเธอเองให้พบได้ยากยิ่งขึ้นไปอีก แล้วเธอก็จะถูกหลอกจากคนอื่นได้ง่ายมากขึ้น

ชีวิตฉันเกิดมาได้ไม่นานนัก แม้อายุเพียงช่วงแรกๆ ของเลขตัวเดียว ตนเริ่มรักที่จะใช้ชีวิตคลุกคลีอยู่กับพื้นดิน รวมทั้งสรรพชีวิตและสิ่งทั้งหลายซึ่งอยู่ใกล้พื้นดินที่สุดอย่างปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง

ยิ่งกาลเวลาผ่านพ้นมา ก็ยิ่งทำให้เกิดความรู้สึกฝังรากลงลึกยิ่งขึ้นว่า ชีวิตเราแต่ละคนมีความรักในสังขาร ซึ่งสานเหตุผลลงสู่พื้นดินอย่าง เป็นธรรมชาติมาแต่อดีตกาล

ดังนั้น สื่อความรักระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน ไม่เพียงแต่อยู่บน พื้นดินในประเทศเดียวกันเท่านั้น แม้โลกใบเดียวกัน น่าจะสามารถเชื่อมโยงวิญญาณความรักถึงซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุมีผลสอดคล้องกันได้ เพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้นที่ควรเริ่มจากสิ่งซึ่งอยู่ใกล้ตัวใกล้ใจที่สุดไปก่อน จึงจะช่วยให้ตนรู้เหตุรู้ผลลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ความรักที่มอบให้เพื่อนมนุษย์ทุกคน

หากใจไม่ตกอยู่ในสภาพ สัมความจริงจากใจตนเอง หรือที่กล่าวสั้นๆ ว่า คนลืมนิ้ว ย่อมรู้ได้ว่าชีวิตแต่ละคนไม่อาจเลือกที่เกิดได้ คงต้องแยกไว้ให้เป็นเรื่องซึ่งอยู่บนพื้นฐานธรรมชาติ

จุดเริ่มต้นจากสิ่งที่มีอยู่ในรากฐานจิตใจ น่าจะได้แก่ความรักในสังขารซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว และมุ่งมั่นรักษาไว้ให้มีความมั่นคงเข้มแข็งพอที่จะสร้างภูมิคุ้มกันอิทธิพลจากภายนอก ไม่ให้สามารถครอบงำทำลายความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งควรถือว่าเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าสำคัญที่สุด

ช่วงหลังๆ มักมีผู้กล่าวถึงคุณค่าชีวิต บ้าง คุณภาพชีวิต บ้าง แต่ก็ยังสะท้อนให้เห็นความจริงว่า มุ่งไปเน้นที่บ้านพักอาศัย โทรทัศน์ ไฟฟ้า ตู้เย็น โทรศัพท รถยนต์ แม้การศึกษาที่ยังมุ่งไปที่การสร้างโรงเรียน หากมองย้อนกลับมายังสิ่งซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองได้ น่าจะเกิดคำถามตามมาว่า เรารู้ความจริงที่อยู่ในใจตัวเองดีแล้วหรือยัง?

สรรพสิ่งทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในกระแสสิ่งแวดล้อมรอบตัวเราในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบรวดเร็วยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ผู้ซึ่งมีรากฐานจิตใจที่ยังไม่อาจหยั่งลงสู่พื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมถูกอิทธิพลดังกล่าว เข้ามาครอบงำ สร้างกรอบปิดกั้นอิสรภาพภายในจิตใจ ทำให้คิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ห่างจากเหตุผลมากขึ้น

หากสามารถรักษาสังขารซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองเอาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ และนำทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งตนมีโอกาสสัมผัสมาคิดพิจารณา สานเหตุและผลถึงซึ่งกันและกันได้ทุกเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สานกลับไปถึงเงื่อนไขในจิตใจตนเอง ซึ่งเป็นผลกระทบจากการปฏิบัติมาแล้วในอดีต แม้จะเริ่มต้นจากการทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเกิดจากแรงดลใจ ทำให้รู้สึกทำทนายที่จะมุ่งปฏิบัติจากรากฐานความรู้สึกอย่าง

อิสระ โดยนึกถึงความสำคัญของความรักในเพื่อนมนุษย์ทุกคนและใช้เป็นพื้นฐานการปฏิบัติ ย่อมก่อให้เกิดความเจริญทางปัญญาได้อย่างลึกซึ้ง

ในที่สุด ความรักซึ่งแต่ละคนมีอยู่ในจิตวิญญาณตนเองเป็นธรรมชาติ ย่อมสามารถสาเหตุและผลถึงชนทุกชาติ ศาสนา และไม่ว่า ร่ำรวยหรือยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีรากฐานจิตใจที่มอบความรักให้กับพื้นดินอย่างลึกซึ้ง ย่อมให้ความสำคัญแก่ชนรุ่นหลัง ยิ่งเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณอยู่ใกล้พื้นดินที่สุด อีกทั้งผู้ซึ่งชีวิตยังคงตกทุกข์ได้ยากก่อนอื่น

ธรรมชาติของชีวิตมนุษย์แต่ละคน หากมีวิญญาณความรักในสังขารม ยิ่งเติบโตมากขึ้นด้วยวิมุติ ย่อมกำหนดวิถีชีวิตตนเองให้มุ่งทิศทางการปฏิบัติลงสู่พื้นดินอย่างมีความสุข

สิ่งต่าง ๆ ซึ่งแต่ละคนมีอยู่แล้วในจิตวิญญาณตนเอง หากสูญหายไปก็เพราะวิญญาณความรักสังขารมถูกทำลาย ย่อมอยากที่จะนำกลับมาเพื่อบันเทาความทุกข์ซึ่งอยู่ในใจตนเอง

ธรรมชาติของคน ความจริงที่สูญหายไปจากใจตนเอง ไปถึงจุดหนึ่งย่อมเกิดความทุกข์ เมื่อมีความทุกข์ย่อมดิ้นรนขวานขวายและเกิดความอยากได้ จึงนำเอาสิ่งซึ่งมีคนอื่นหยิบยื่นมาให้เข้ามาใช้แทนของจริง ไม่ว่าจะนำเอาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชาวบ้านที่ดี การสร้างเครือข่ายในชุมชนที่ดี มาพูดกันอย่างกว้างขวาง แท้จริงแล้วในอดีตที่ผ่านมา คนในสังคมไทยเคยมีอยู่แล้ว อีกทั้งยังเกิดมารากฐานจิตใจคนท้องถิ่นอย่างเป็นธรรมชาติ

อนึ่ง ความทุกข์ใจย่อมมีผลปิดกั้นการรู้เท่าทัน ทำให้นำมาใช้อย่างขาดสติ จึงทำให้เกิดผลกระจัดกระจายอย่างขาดทิศทาง ซึ่งควรจะเกิดจากศูนย์รวมความจริงที่มีอยู่ในใจตนเองของแต่ละคน

สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่หากรอดต่อไปไม่นาน ในที่สุดย่อมสลายตัวไปอย่างที่เราเรียกกันว่า “ไฟไหม้ฟาง” หรือ “ฮือไหนฮือนั่น” หรือ “ไทยมุง” ซึ่งสภาพดังกล่าว เกิดจากรากฐานที่แผ่ไว้ด้วยเงื่อนไขเดียวกัน

ธรรมะ คือธรรมชาติที่เป็นความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคน ธรรมะซึ่งอยู่บนพื้นฐานความทุกข์ ย่อมมีผลทำให้คนผู้ตกอยู่ในสภาพดังกล่าว ขาดความมั่นคงภายในรากฐานจิตใจตนเอง จึงขาดการรู้เท่าทันผู้อื่น ทำให้ตกเป็นทาสได้ง่ายยิ่งขึ้น

เหตุการณ์ร่วมยุคสมัย

ที่ยังคงติดตามมาอย่างหยุดได้ยาก

ความจริงก็คือความจริง ความจริงย่อมไม่มียุคสมัย ดังนั้นผู้ที่ยังรู้ความจริงได้อย่างลึกซึ้งจึงรู้และเข้าใจ อีกทั้งรู้เท่าทันอิทธิพลภายนอกได้ทุกรูปแบบ

ช่วงที่ผ่านพ้นมายังไม่ถึง 2 ปี ภายในวงการจัดการศึกษาของไทย อยู่ๆ ก็มีการหยิบยกประเด็น การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ชื่นมาพูดกันกว้างขวางมากขึ้น

จนกระทั่งถึงช่วงที่มีการจัดประชุมสัมมนาการอุดมศึกษาของชาติครั้งที่ 22 ซึ่งที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เป็นเจ้าของเรื่อง มอบให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นเจ้าภาพจัดขึ้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 3 พฤษภาคม 2544 ฝ่ายเจ้าภาพ ได้กรุณาให้เกียรติเชิญผู้เขียนเรื่องนี้ไปเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ ในหัวข้อเรื่องเดียวกัน

หลังจากได้รับการทาบทาม พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ต้องการให้ฉันไปพูดเรื่องนี้ ที่แรกตนเองยังไม่คาดคิดมาก่อน จึงรู้สึกสับสนว่าหัวข้อเรื่อง การจัดการศึกษาโดยใช้นักเรียนและโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึงอะไรกันแน่

หลังจากหวนกลับมาทบทวนถึงความจริงที่อยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง จากประสบการณ์ชีวิตซึ่งทำให้รู้และเชื่อมานานแล้วว่า คนที่อยู่ในแวดวงการจัดการศึกษาไทยจำนวนมาก มักมีแนวโน้มนำเอารูปแบบจากอิทธิพลต่างชาติเข้ามาเผยแพร่ โดยที่ของซึ่งตนเองมีอยู่แล้วกลับมองไม่เห็นคุณค่าความสำคัญ คงปล่อยให้ถูกทำลายไปแทบจะหมด

หลังจากฉันคิดได้ จึงทำให้มองเห็นทางที่จะนำเรื่องนี้ไปพูดเพื่อเตือนสติคนไทยด้วยกันเอง ที่นิยมไปนำเอาเปลือกนอกจากที่อื่นเข้ามาใช้ ประจวบกันกับก่อนหน้าการถูกทาบทามไม่นานนัก ฉันได้รับวารสารจากมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ซึ่งมีบทความที่ตัวเองเขียนลงพิมพ์อยู่ด้วย นอกจากนั้นยังพบบทความเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีบุคคลผู้ถูกเรียกว่า เป็นนักวิชาการ และมีปริญญาระดับสูง ได้หยิบยกเอาเรื่องนี้มาเขียนเป็นบทความไว้ในเล่มเดียวกัน

ฉันได้ใช้โอกาสมองภาพรวมของบทความดังกล่าวโดยทั่วไป ทำให้รู้สึกว่าการวางแผนผังการจัดการซึ่งมีการจำแนกออกเป็นกลุ่ม และขีดเส้นเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ เข้ามารวมกันไว้เป็นระบบ โดยที่ต้องการอธิบายความหมายของการจัดการศึกษาซึ่งใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามรูปแบบของตำราการเรียนการสอนจากกลุ่มประเทศวัฒนธรรมตะวันตก นอกจากนั้นยังมีการชี้แจงอ้างเหตุผลนานาประการรวมอยู่ในนั้นด้วย ดังที่พบเห็นกันในแวดวงของนักวิชาการทั่วไปในเมืองไทย

ภาพจากบทความดังกล่าว ทำให้ฉันมองหวนกลับทันที คงเป็นเพราะธรรมชาติจากใจตนเองที่มีอยู่แล้วว่า ถ้ามองตามกระแสต่อไปคงไม่อาจเห็นความจริงให้เข้าใจได้ ดังนั้นสัญชาตญาณจึงทำให้คิดย้อนกลับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่รู้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีเหตุอยู่ในรากฐานจิตวิญญาณคน ถ้าสามารถค้นหาความจริงจากใจตนเองได้ ย่อมเห็นความจริงจากใจผู้อื่นได้ทุกเรื่อง

ภาพรวมที่พบได้จากบทความซึ่งมีผู้เขียนที่ได้รับปริญญาสูง ซึ่งคงรับอิทธิพลนี้มาจากต่างประเทศ ทำให้รู้สึกว่าเป็นภาพที่มองสุทิศทางออกจากตนเองด้านเดียว จึงถนัดในการอธิบายโดยใช้แผนผังต่างๆ ที่เชื่อมโยงการจัดการกลุ่ม ซึ่งตนคิดว่าน่าจะมีผลนำไปสู่เป้าหมายดังที่นักวิชาการส่วนใหญ่ นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง

รูปแบบดังกล่าวทำให้ฉันเชื่อว่า ยิ่งมองออกนอกตัวเองต่อไป ก็คงไม่มีวันจะพบความจริงจากใจให้สามารถสรุปได้แน่นอน อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงการจัดการศึกษา ผู้ที่เข้าใจอย่างลึกซึ้ง ควรจะรู้ได้เองว่า

คนไม่ใช่วัตถุ หากเป็นชีวิตที่มีจิตวิญญาณและมีธรรมชาติซึ่งมีความจริงอยู่ในรากฐานจิตใจ ที่จะเข้าใจเรื่องนี้ได้ชัดเจน จึงควรเข้าใจความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองก่อนอื่น

ทุกวันนี้คนเห็นแก่ตัวมีมาก อ่านความจริงได้จากการมองเห็นสิ่งต่างๆ ด้วยทิศทางออกจากตัวเองด้านเดียว

หวนกลับไปค้นหาความจริงในอดีต

สิ่งที่เป็นอดีตย่อมมีสองด้าน ด้านหนึ่งเป็นผลจากการปฏิบัติ ซึ่งช่วยให้ข้อมูลความจริงเข้าไปอยู่ในรากฐานจิตใจของแต่ละคนได้อย่างลึกซึ้ง ส่วนอีกด้านหนึ่งคืออดีตที่มีการเก็บเป็นข้อมูลสะสมไว้ในเอกสารและหลักฐานต่างๆ หากคนมีรากฐานจิตใจที่เก็บข้อมูลไว้ได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ย่อมสามารถสืบสาวหาข้อมูลจากภายนอก ทำให้รู้ได้แม้แต่เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อนที่ชีวิตตนเองจะเกิดมากก็ตาม

ผู้ที่มีธรรมชาติสามารถทบทวนสิ่งซึ่งเป็นมาแล้วในอดีตจากใจตนเอง มีผลทำให้รู้เท่าทันสิ่งซึ่งพบได้ในปัจจุบัน ย่อมเข้าใจและยอมรับความจริงว่า ในอดีตที่ผ่านมา คนในสังคมไทยซึ่งชีวิตผ่านระบบการจัดการศึกษามาแล้วถึงยุคปัจจุบัน ยิ่งขึ้นสู่ระดับสูงเพียงใด ส่วนใหญ่ยิ่งถูกฝังไว้ด้วยรากฐานความคิดที่ยึดติดรูปแบบจากอิทธิพลตะวันตกลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทำให้ขาดการมองเห็นความจริงจากรากฐานตนเองรวมทั้งมรดกตกทอดซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษในอดีต

ผลจากสิ่งที่กล่าวมาแล้ว ทำให้คนส่วนใหญ่ ยิ่งเรียนและได้ปริญญาสูงขึ้นก็ยิ่งมีความคิดที่ขาดความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ส่งผลทำให้คิดแบบหันหลังให้กับความจริงซึ่งอยู่ในใจ หรืออีกนัยหนึ่งมีความรู้สึกอยากที่จะได้รับรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งอยู่ภายนอก นอกจากนั้นในเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างมีการสืบทอด บุคคลผู้ตกอยู่ในสภาพดังกล่าว ย่อมถ่ายทอดอิทธิพลจากเงื่อนไขที่กล่าวมาแล้วสู่ชนรุ่นหลังกว้างขวางมากขึ้น

ถ้าหวนกลับมาทบทวนสู่อดีตได้ แม้ไม่มากนัก อีกทั้งสามารถมองเห็นความจริงได้ว่า คน มีวิญญาณความรักในสังฆธรรมเป็นคุณสมบัติซึ่งธรรมชาติมอบให้มากับชีวิต ย่อมพบคำตอบได้จากประเด็น การจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหยิบยกมาให้ความสำคัญได้อย่างชัดเจนว่า ในบรรยากาศการจัดการศึกษาของไทยในอดีตมีสิ่งนี้อย่างเป็นธรรมชาติมาแล้ว

กล่าวคือ การที่ผู้ใหญ่ให้ความรักความจริงใจแก่ชนรุ่นหลัง หากมองการจัดการศึกษาในด้านรูปแบบ คงเห็นได้ว่าในอดีต ครูผู้สอนในโรงเรียน เคยให้ความรักความจริงใจแก่นักเรียนอย่างเห็นได้ชัด หรืออีกนัยหนึ่งน่าจะหมายความว่า ผู้ใหญ่ใช้ชนรุ่นหลังเป็นศูนย์กลาง หากมองที่ภาพรวมของบรรยากาศในสถาบันการศึกษาคงเข้าใจได้ว่า นักเรียนคือศูนย์กลางความรักของครูนั่นเอง

หากย้อนกลับไปนึกถึงสมัยพุทธกาล ผู้ที่ศรัทธาในพุทธศาสนา โดยรู้สึกศรัทธาในการปฏิบัติของสงฆ์ผู้อาวุโสในยุคนั้น และต้องการเข้าไปบวชเป็นสงฆ์ ฟังต้องสนใจเข้าไปรับใช้อยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตจนกระทั่งถึงช่วงหนึ่ง

แม้ในด้านคุณกษัตริย์ ผู้ใหญ่ที่ปฏิบัติตัวเป็นครู ทำตัวให้ชนรุ่นหลังรู้สึกศรัทธา และสมัครใจที่จะเข้าไปรับใช้เพื่อต้องการถ่ายทอดความรู้จากใจถึงใจ ร่วมกับการปฏิบัติของผู้ใหญ่ที่ให้ความรักความห่วงใยเมื่อศิษย์ทำสิ่งต่างๆ ซึ่งพิจารณาแล้วเห็นว่า มีวิถีทางมุ่งสู่การสร้างสรรค์ภูมิปัญญา ตนย่อมลงมือร่วมทำกับศิษย์อย่างมีความสุข

ดังนั้น การนำเอาเรื่อง การจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หากผู้นำความคิดนี้มาให้ความสำคัญ รวมถึงผู้นำปฏิบัติ มีจิตใจที่ไม่ถูกครอบงำได้ด้วยอิทธิพลวัตถุ จนกระทั่งเห็นคนเป็นวัตถุมากขึ้น คงจะให้ความสำคัญมุ่งไปที่จิตใจ ซึ่งควรจะมีความรักความจริงจากใจตนเองที่สานเหตุผลถึงความรักนักเรียน และชนรุ่นหลังทุกคนโดยไม่จำเป็นต้องนำเอาแผนผังต่างๆ ตามแบบคนต่างชาติมาใช้ อธิบายบนแผ่นกระดาษ หากรู้วิถีการนำปฏิบัติที่สอนให้แต่ละคนย้อนกลับไปทบทวนสู่อดีต อันมีผลช่วยให้รู้คุณค่าของชีวิตตนเองได้อย่างลึกซึ้ง

รากฐานคนในสังคมไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบัน พึ่งพาเหตุผลจากใจตนเองได้ยาก

สภาพของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลวัตถุก้าวคืบธรรมตะวันตกที่เข้ามาเผยแพร่ ส่งผลทำลายการพึ่งพาตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณค่าสำคัญที่สุดของชีวิต ให้จำต้องสูญเสียไปอย่างกว้างขวาง อีกทั้งลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ยิ่งผู้ที่มีโอกาสขึ้นไปบริหารงานอยู่ระดับสูง ส่วนใหญ่มักตกเป็นเครื่องมือของสิ่งดังกล่าว สร้างแรงกดดันปิดกั้นความคิดตนเอง จึงสร้างแรงกดดันลงมาทับคนระดับล่าง ซึ่งควรได้รับโอกาสให้เจริญขึ้นมาจากรากฐานตนเองอย่างอิสระ

ส่วนผู้ที่รอดพ้นปากเหยี่ยวปากกาของอิทธิพลดังกล่าวมาได้ เนื่องจากมีรากฐานจิตใจที่แข็งแกร่ง และมีความลึกซึ้ง สามารถรู้เท่าทันสิ่งต่างๆ ซึ่งผสมอยู่ในกระบวนการจัดการดังกล่าว นับวันยังมีน้อยลงไปเป็นลำดับ

ภายในระบบการจัดการศึกษาซึ่งบุคคลผู้ขึ้นไปสู่อำนาจบริหารตกอยู่ใต้อิทธิพลของกระแสดังกล่าว หลังจากมีการหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นมาพิจารณา ทำให้รู้สึกอยากได้ จึงมีการชี้แจงเหตุผลในลักษณะผลักดัน เพื่อต้องการให้ทุกอย่างเป็นไปตามความต้องการของตน

ประกอบกับพื้นฐานสังคมไทยซึ่งตกอยู่ในสภาพ ไฟไหม้ฟาง แม้อาจมีการประชุมก่อนสั่งการ แต่คนในที่ประชุมส่วนใหญ่ก็มีความคิดคล้ายตามกัน ถัดจากนั้นมา อำนาจบริหารงานระดับสูงก็มีการ สั่งการ ให้สถาบันอุดมศึกษานำเรื่องนี้ลงมาใช้พิจารณาปฏิบัติ

แต่การพิจารณา ก็คงไม่มีสิ่งน่าสนใจ เพราะมีแนวโน้มเดินตามกระแสอีกเช่นกัน ในเมื่อรากฐานความคิดคนส่วนใหญ่อ่อนแอ ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ การพิจารณาจึงยังคงมีการถ่ายทอดอำนาจ จากระดับบนลงมาสู่ระดับล่าง เหนือกว่าวิญญานความรักในสังคมซึ่งควรจะเติบโตขึ้นมาจากรากฐานที่ยังหลงสู่พื้นดินอย่างอิสระ

ผลการนำปฏิบัติจึงทำให้ความคิดและรูปแบบพฤติกรรมกระจัดกระจายอย่างขาดทิศทาง เนื่องจากขาดรากฐานที่ควรจะเป็นหนึ่งเดียวกัน บางรายก็เอานักเรียนมานั่งรวมกันอยู่ตรงกลาง โดยมีครูเดินวนเวียนอยู่รอบนอกเป็นต้น

สภาพดังกล่าวทำให้มองเห็นความจริงได้ชัดเจนว่า คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยยุคปัจจุบันขาดการมองเห็นรากฐานที่มาของชีวิตตนเอง จึงขาดการรู้เป้าหมายซึ่งเป็นความจริงให้แก่ละคนมันใจได้

ดังนั้น ความหมายของการใช้นักเรียนเป็นศูนย์ น่าจะหมายถึง การที่ผู้ใหญ่ใช้ชนรุ่นหลังเป็นศูนย์รวมความรักเพื่อหวังเรียนรู้ความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างลึกซึ้ง

หากมีวิญญานความรักความศรัทธาในสังคมที่อยู่ในรากฐานจิตใจตนเองอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้รับผิดชอบระดับสูงสุดควรนำปฏิบัติจากความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองให้ทุกคนเชื่อถือ ย่อมช่วยถ่ายทอดความรักความศรัทธาลงมาสู่ระดับล่าง แทนการคิดถ่ายทอดอำนาจจากบนสู่ล่าง

ผลที่เป็นความจริง จึงจะปรากฏจากระดับล่างซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของสังคมให้ได้ผลอย่างถึงเป้าหมาย

สรุปการใช้โรงเรียนและนักเรียนเป็นศูนย์

หากรากฐานจิตใจคนส่วนใหญ่อิสระจริง ย่อมมีกรอบในด้านรูปแบบที่เข้าไปสร้างอิทธิพลกำหนดจิตใจตนเองน้อยที่สุด

ณ จุดนั้นเอง น่าจะเข้าใจความจริงได้ว่า โรงเรียนที่แท้จริงคือสิ่งแวดล้อม ซึ่งอยู่ในวิถีชีวิตตนเองทั้งหมด โดยเหตุที่แต่ละคนพึงรู้หน้าที่ในการนำมาคิดค้นหาความจริงเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้วิถีการเปลี่ยนแปลงระหว่างรากฐานจิตใจตนเองร่วมกับสภาพความหลากหลายที่อยู่ภายนอก ซึ่งหมุ่วนเป็นวัฏจักร

ดังนั้นผลจากการปฏิบัติกับทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งตนมีโอกาสสัมผัสได้ โดยเน้นความหลากหลายของเพื่อนมนุษย์ทุกรูปลักษณะอย่างปราศจากการเลือกพวกเลือกกลุ่ม เพื่อให้รากฐานการรู้ความจริงซึ่งอยู่ในใจตนเองหยั่งลงลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สำหรับประเด็นการใช้โรงเรียนเป็นศูนย์ หากสามารถชำระล้างอิทธิพลรูปวัตถุ ซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคน ให้เบาบางลงไปถึงระดับหนึ่ง ย่อมรู้ได้เองว่า โรงเรียนธรรมชาติของชีวิตคือสังคมทั่วไป

ดังนั้น การใช้โรงเรียนเป็นศูนย์ จึงหมายความว่าถึงรากฐานจิตใจของผู้ใหญ่แต่ละคน ที่ควรให้ความรักและสนใจเรียนรู้ความจริงจากคนในสังคม อีกทั้งควรรู้ได้อย่างลึกซึ้งว่า พื้นดินคือฐานอันเป็นที่เกิด และรองรับความเป็นมาของทุกชีวิต ซึ่งควรให้ความรักและสงวนไว้อย่างดีที่สุด

จากพื้นฐานความคิดที่กล่าวมาแล้ว ถ้าครุณาปฏิบัติจากวิญญาณความรักที่มอบให้กับศิษย์ โดยใช้วิธีปฏิบัติร่วมกับศิษย์ให้เห็นได้ชัดเจน ความประทับใจจากศิษย์ย่อมช่วยให้สามารถถ่ายทอดความรู้ถึงศิษย์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ

แนวคิดดังกล่าว ถ้าสามารถเข้าใจจากรากฐานจิตใจที่เปิดกว้าง ย่อมรู้ได้ว่า คงหาใช่มองที่ครูกับศิษย์เท่านั้น ไม่ว่าจะพ่อแม่กับลูก หรือผู้ใหญ่กับชนรุ่นหลัง หากปฏิบัติจากใจ ย่อมนำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมาย

บุคคลใดยังรู้ความจริงเรื่องนี้ได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่งแล้ว ย่อมอุทิศชีวิตตนเองทำงานทุกอย่างเพื่อใช้หนี้แผ่นดินถิ่นเกิดอย่างมีความสุข